

УДК 347.963(4)

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-147-152

Черпак Сергій Олегович,

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

cherpakso@ukr.net

ORCID ID: 0009-0006-0921-0356

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АКТИ ЯК ЧАСТИНА НОРМАТИВНОГО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

У статті досліджується актуальне питання гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері прокуратури. Автор аналізує різноманітні міжнародні документи, які визначають принципи організації та діяльності прокуратури, та оцінює рівень їх імплементації в українське право. Особлива увага приділяється викликам, з якими стикається Україна у процесі реформування прокуратури відповідно до міжнародних стандартів, а також перспективам подальшого розвитку.

У нашій державі триває процес реформування прокуратури відповідно до міжнародних стандартів діяльності прокуратури, які визначені міжнародними нормативно-правовими актами та іншими документами. Автором зауважено, що швидке реформування та адаптація діяльності органів прокуратури під міжнародні та європейські стандарти є неможливими, а законодавець у цьому напрямку повинен робити поступові, послідовні кроки.

Міжнародні стандарти діяльності органів прокуратури – це уніфіковані (стандартизовані) правила щодо того, як окремі держави повинні регламентувати організацію і діяльність органів прокуратури на національному рівні. Виходячи з аналізу міжнародних документів, автор прийшов до висновку про те, що міжнародні акти є тим фундаментом, на якому базується реформування органів прокуратури. Положення міжнародних нормативних актів найбільше відповідають рівню розвитку сучасних демократичних та правових держав. А тому, в умовах реформування прокуратури України важливим є правильна імплементація норм цих актів у законодавство нашої держави.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, законодавство, міжнародний акт, органи прокуратури, реформування прокуратури.

Cherpak S. INTERNATIONAL LEGAL ACTS AS PART OF THE NORMATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF THE PROSECUTION BODIES

The article examines the current issue of harmonization of national legislation with international standards in the field of prosecutor's office. The author analyzes various international documents that define the principles of organization and activity of the prosecutor's office, and evaluates the level of their implementation in Ukrainian law. Special attention is paid to the challenges faced by Ukraine in the process of reforming the prosecutor's office in accordance with international standards, as well as the prospects for further development.

In our country, the process of reforming the prosecutor's office in accordance with the international standards of the prosecutor's office, which are defined by international legal acts and other documents, is ongoing. The author notes that quick reformation and adaptation of the activities of prosecutor's offices to international and European standards is impossible, and the legislator must take gradual, consistent steps in this direction.

International standards of activities of prosecutor's offices are unified (standardized) rules on how individual states should regulate the organization and activities of prosecutor's offices at the national level. Based on the analysis of international documents, the author came to the conclusion that international acts are the foundation on which the reform of prosecutor's offices is based. The provisions of international normative acts correspond most closely to the level of development of modern democratic and legal states. And therefore, in the conditions of reforming the prosecutor's office of Ukraine, it is important to correctly implement the norms of these acts into the legislation of our states.

Key words: normative and legal regulation, legislation, international act, prosecutor's office, reforming the prosecutor's office.

Постановка проблеми. Утвердження та дотримання прав і свобод людини є основним завданням та головною місією прокуратури. Сьогодні однією з ключових складових законності є діяльність прокуратури. Сучасна прокуратура – це потужна інституція, яка виконує широкий спектр завдань – від підтримання державного обвинувачення в суді до контролю за іншими суб'єктами.

Для успішного виконання прокуратурою своїх повноважень, виконання покладених на неї завдань, конституційних та інших обов'язків необхідне достатнє та ефективне нормативно-правове забезпечення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання нормативно-правових засад діяльності органів прокуратури на рівні наукових досліджень вивчали такі українські дослідники, як О.Баганець, Ю.Грошевий, М.Косюта, В.Кравчук, І.Марочкін, М.Мичко, С.Подкопаєв, В.Сухонос, В.Таций та ін. Оскільки вказаний орган перебуває у процесі постійного законодавчого реформування та вдосконалення, належне та ефективне здійснення цього процесу не є можливим без врахування норм міжнародних актів у даній сфері. Відтак актуальність вказаної проблематики не викликає сумнівів.

Метою статті є здійснення теоретико-правового аналізу міжнародних актів у сфері прокуратури з метою підвищення ефективності правового регулювання організації національної системи органів прокуратури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правоохоронна діяльність прокуратури є елементом втілення обов'язку держави з утвердження та забезпечення прав і свобод людини й несе на собі відбиток історичних традицій здійснення нагляду за виконанням правових норм. Попри все, сьогодні дієвий механізм органів прокуратури є одним з важливих чинників законності та правопорядку, сприяє реалізації принципу верховенства права [1, с. 45-46].

Базовим елементом адміністративно-правового статусу органів прокуратури є правова основа чи нормативні засади діяльності, яку формують нормативно-правові акти, що регламентують функціонування системи органів прокуратури в цілому, а також встановлюють окремі напрямки діяльності органів прокуратури.

З огляду на актуальність та важливість проблеми діяльності та функціонування системи органів прокуратури як на державному, так і на міжнародному рівні, можна констатувати наявність значної кількості нормативно-правових актів у цій сфері. Існуючі правові акти можна класифікувати їх залежно від юридичної сили наступним чином:

- 1) Міжнародні: загальносвітові та регіональні (європейські);
- 2) Національні, які, у свою чергу, пропонуємо розподілити на: конституційно-правові; законодавчі; підзаконні (відомчі); стратегічні.

Як зазначалось вище, в нашій державі триває процес реформування прокуратури відповідно до міжнародних стандартів діяльності прокуратури, які визначені міжнародними нормативно-правовими актами та іншими документами. При цьому, хочемо зауважити, що швидке реформування та адаптація діяльності органів прокуратури під міжнародні та європейські стандарти є неможливими, а законодавець у цьому напрямку повинен робити поступові, послідовні кроки.

З метою проведення ґрунтовного висвітлення питань, пов'язаних із вивченням та імплементацією міжнародних стандартів функціонування та діяльності органів прокуратури слід констатувати наявності низки поглядів щодо поняття «міжнародні стандарти». Так, автори юридичної енциклопедії під вказаним поняттям розуміють міжнародно-правові норми і принципи, які закріплюють правила поведінки суб'єктів міжнародно-державного співробітництва. Стандарти встановлюють певні мінімальні вимоги, яких повинні дотримуватися всі держави. Міжнародні стандарти містяться в міжнародних договорах, інших джерелах міжнародного права та в міжнародних документах, не наділених обов'язковою юридичною силою, що приймаються окремими міжнародними організаціями [2, с. 615]. На думку В.Бринцева, міжнародно-правові стандарти – це установлені міжнародно-правовими актами певні мінімальні вимоги, дотримуватися яких зобов'язані всі держави у процесі національної законотворчості [3, с. 236].

Відповідно до чинного законодавства органи прокуратури усіх рівнів повинні здійснювати повноваження лише в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України, чинними міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Відтак, можна констатувати, що міжнародні договори є частиною нормативно-правової бази у досліджуваній сфері. При цьому варто зазначити, що міжнародні акти знаходяться в основі ієрархії нормативно-правових актів, оскільки цей принцип передбачений Основним Законом. Так, згідно із ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [4]. Причому, укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України. Деталізується такий підхід на рівні законодавчого акту, а саме у відповідності до ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори», якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [5].

Незважаючи на центральну роль, яку відіграють органи прокуратури у кримінальному судочинстві, у міжнародних документах згадується про них небагато порівняно з посиланнями на суддів, адвокатів та ін. Так, для прикладу, ані Загальна декларація прав людини, ані Міжнародний пакт про громадянські та політичні права не згадують прокуратуру, а Комітет з прав людини ООН приділяє недостатньо уваги статусу прокуратури.

Проте, попри відсутність уваги в міжнародних документах до органів прокуратури, їх слід вважати важливими елементом для реалізації багатьох принципів, викладених у міжнародних документах, таких як право на справедливий судовий розгляд, право бути заслуханим судом, принцип рівності перед законом і перед судом, а також заборона тортур.

Однією із перших міжнародних інституцій, яка звернула увагу на необхідність правової регламентації міжнародних стандартів діяльності прокуратури, стала Організація Об'єднаних Націй (ООН). У 1990 році було розроблено Керівні принципи щодо ролі прокурорів, які були сформульовані, щоб допомогти державам-членам у виконанні їхніх завдань щодо забезпечення та сприяння ефективності, неупередженості та справедливості прокурорів у кримінальних провадженнях. Прийняті принципи повинні враховуватися урядами в рамках їх національного законодавства та практика, і має бути

доведено до відома прокурорів, а також інших осіб, таких як судді, адвокати, члени виконавчої та законодавчої влади та громадськість загалом [6].

У червні 1995 року у представництві ООН у Відні було створено Міжнародну асоціацію прокурорів (МАП). МАП була офіційно відкрита на її першій загальній зустрічі в Будапешті у вересні 1996 року. Головним поштовхом до її створення стало швидке зростання серйозної транснаціональної злочинності, зокрема торгівля наркотиками, відмивання грошей і шахрайство. Відчувалась потреба у більшій міжнародній співпраці між прокурорами та більшій швидкості та ефективності взаємної допомоги, відстеження активів та інших заходів міжнародного співробітництва. На його створення також надихнула Організація Об'єднаних Націй після публікації Керівних принципів щодо ролі прокурорів, оскільки потрібен був механізм для просування принципів і стандартів, які містяться в них [7].

Розширення міжнародного співробітництва між прокурорами є головним пріоритетом для МАП, оскільки це підвищить дієвість та ефективність взаємної допомоги у кримінальних розслідуваннях та інших ініціативах міжнародного співробітництва. Як єдина глобальна асоціація прокурорів, Міжнародна асоціація прокурорів є неурядовою та неполітичною організацією. Серед понад 130 членів асоціації входять асоціації працівників прокуратури та правоохоронних органів.

23 квітня 1999 р. Міжнародною асоціацією прокурорів, на основі керівних принципів, затверджених на Восьмому конгресі ООН (Гавана, 1990 рік) щодо запобігання злочинності та поведження з правопорушниками, було прийнято «Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків та прав прокурорів», якими визначено основні права та обов'язки прокурорів [8, с. 122].

На регіональному (європейському) рівні процес розробки стандартів органів прокуратури пов'язаний, в першу чергу, із діяльністю Ради Європи. Закон України «Про приєднання України до Статуту Ради Європи» від 1995 р. встановив, що наша держава підтверджує відданість ідеалам та принципам, які є спільним надбанням європейських народів, та враховуючи, що інтереси збереження та подальшого втілення в життя цих ідеалів, а також сприяння економічному та соціальному прогресу потребують більш тісного єднання між усіма європейськими країнами, приєднується до Статуту Ради Європи [9].

Україна, приєднавшись до вказаного Статуту, і будучи членом Ради Європи, взяла на себе зобов'язання щодо визнання та дотримання усіх принципів, що проголошуються даною організацією у тому числі і щодо функціонування органів прокуратури.

Як зазначає І.Козьяков, у процесі реформування органів прокуратури України, наближення їх діяльності до європейських стандартів постає потреба покращення ефективності та результативності діяльності прокурорів [10, с. 23–33].

Серед регіональних (європейських) джерел правових стандартів діяльності органів прокуратури необхідно відзначити наступні:

3) Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, ухвалені Комітетом Міністрів Ради 6 жовтня 2000 р.;

Рекомендації визначили, що прокуратура – це органи державної влади, які від імені суспільства та в суспільних інтересах забезпечують застосування закону, якщо порушення закону тягне за собою кримінальну відповідальність, беручи до уваги як права особи, так і необхідні ефективність системи кримінального судочинства [11].

До основних функцій прокуратури відносяться наступні:

- прийняття рішення щодо порушення або продовження кримінального переслідування;
- ведення обвинувачення в суді;
- оскарження апеляції щодо всіх чи деяких судових рішень.

До додаткових функцій прокуратури у деяких системах кримінального правосуддя прокурори також належать:

- впроваджувати національну політику проти злочинності, адаптуючи її, де це необхідно, до регіональних та місцевих умов;
- проводити, керувати або контролювати розслідування;
- забезпечити ефективну допомогу жертвам;
- примати рішення про альтернативи притягненню до відповідальності;
- здійснювати нагляд за виконанням судових рішень;
- тощо.

Держави повинні вживати ефективних заходів, щоб гарантувати, що прокурори зможуть виконувати свої професійні обов'язки та відповідальність за належних правових та організаційних умов, а також належних умов щодо коштів, зокрема бюджетних коштів, які є в їхньому розпорядженні. Такі умови мають бути створені в тісній співпраці з представниками прокуратури.

Окрім того, в рамках даних рекомендацій розглянуті особливості взаємовідносини прокуратури з виконавчою та законодавчою владою, взаємовідносини прокурорів і суддів, відносини прокуратури та поліції, обов'язки прокурора щодо особи, питання міжнародного співробітництва тощо [11].

Незважаючи на роль, яка може належати іншим органам у справах, що стосуються міжнародного судового співробітництва, слід сприяти прямим контактам між прокурорами різних країн у рамках міжнародних угод, якщо вони існують, або іншим чином на основі практичних домовленостей.

Необхідно вжити заходів у ряді сфер для подальшого розвитку прямих контактів між прокурорами в контексті міжнародного судового співробітництва.

З цією метою держави повинні вжити заходів для забезпечення того, щоб прокурор запитуючої держави, де він чи вона відповідає за міжнародне співробітництво, міг адресувати запити про взаємну допомогу безпосередньо до органу запитуваної держави, який має компетенцію щодо виконати запитувану дію, і що останній орган може повернути йому або їй отримані докази.

4) Рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи 1604 (2003) «Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві закону»;

Парламентська асамблея визнає та цінує важливу роль прокурора в забезпеченні безпеки та свободи в усіх європейських суспільствах: шляхом забезпечення верховенства права, шляхом захисту від кримінальних порушень їхніх прав і свобод, шляхом забезпечення поваги до прав і свобод підозрюваних або обвинувачених у вчиненні кримінальних правопорушень, а також шляхом нагляду за належним функціонуванням органів, відповідальних за розслідування та притягнення до відповідальності за правопорушення.

У зв'язку з цим Асамблея сприяла створенню Конференції генеральних прокурорів Європи, яка відіграє важливу та динамічну центральну роль у об'єднанні різних культур та досвіду державного обвинувачення з усіх членів Ради Європи. Будучи експертним об'єднанням і широким спеціалізованим форумом для обговорення, цей орган має величезний потенціал для внесення та розгляду пропозицій, надання порад, порівняння національних умов і виявлення передового досвіду, що є великою перевагою діяльності Ради Європи на місцях.

5) Висновок № 3 (2008) Консультативної ради європейських прокурорів «Про роль прокуратури поза межами сфери кримінального права».

У Висновку № 3 (2008) Консультативної ради європейських прокурорів «Про роль прокуратури поза межами сфери кримінального права» зазначається, що діяльність прокурорських служб за межами кримінального права визначається, насамперед, потребою суспільства у належному захисті прав людини та державних інтересів; не існує загальних міжнародних правових норм та правил стосовно завдань, функцій та організації прокурорської служби за межами сфери кримінального права, оскільки держава має суверенне право визначати свої інституційні та правові процедури реалізації її функцій із захисту прав людини та державних інтересів [12].

6) Рекомендації Rec (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-учасникам «Про роль публічних обвинувачів поза системою кримінальної юстиції», прийнятої 19 вересня 2012 року.

Ця рекомендація та принципи, викладені в цьому додатку, застосовуються у всіх випадках, коли національна правова система встановлює роль прокурорів поза системою кримінального правосуддя [13].

Відповідальність і повноваження прокурорів поза системою кримінального правосуддя в усіх випадках повинні бути встановлені законом і чітко визначені, щоб уникнути будь-якої двозначності.

Як і у сфері кримінального права, прокурори повинні виконувати свої обов'язки та повноваження поза системою кримінального правосуддя у повній відповідності до принципів законності, об'єктивності, справедливості та неупередженості.

Рекомендує державам-членам у випадках, коли прокуратура відіграє певну роль поза системою кримінального правосуддя, вживати всіх необхідних і відповідних заходів для забезпечення того, щоб ця роль виконувалася з особливою увагою до захисту прав людини та основних свобод і в повній відповідності до верховенства права, зокрема щодо права на справедливий суд, і з цією метою вони повністю враховують принципи, викладені у вказаних Рекомендаціях.

Повноваження прокурора поза системою кримінального судочинства не повинні бути такими, щоб обмежувати право будь-якої фізичної чи юридичної особи ініціювати або виступати в якості обвинуваченого для захисту своїх інтересів перед незалежним і безстороннім судом, навіть у випадках, коли прокурор є або має намір бути стороною.

7) Висновок КРЕП № 15 (2020): «Роль прокурорів у надзвичайних ситуаціях, особливо під час пандемії».

Венеційська комісія визначає надзвичайний стан як тимчасову ситуацію, за якої виконавчій владі надаються виняткові повноваження і застосовуються виняткові правила у відповідь на та з метою подолання надзвичайної ситуації, що становить серйозну загрозу для країни. Приклади включають стихійні лиха, громадянські заворушення, епідемії, масштабні теракти, економічну кризу, війну та воєнні загрози.

Мета цього Висновку полягає у тому, щоб визначити, як органи прокуратури можуть, у контексті надзвичайних ситуацій, зокрема пандемії COVID-19 та їх наслідків, не перешкоджаючи власній функціональній автономії, виконувати свою місію з найвищою якістю та ефективністю, поважаючи верховенство права і права людини [14].

Подібно до того, як слід захищати цілісність судової системи, включаючи її компетенцію, незалежність і неупередженість, особливо що стосується доступу до суду й ефективного засобу правового захисту для захисту прав людини в надзвичайних ситуаціях, цілісність прокуратури та її організація також повинні бути захищені із застосуванням тієї ж аргументації, як єдиний спосіб гарантувати функціонування системи правосуддя під час надзвичайної ситуації.

Можна підсумувати, що європейська спільнота приділяє велику увагу сприянню України у реформуванні органів прокуратури, приведенні її загальних функцій та повноважень до загальноєвропейських вимог та стандартів. В цілому, наявність значної кількості нормативно-правових актів у досліджуваній сфері, на нашу думку, підтверджує їх виключну роль у правовому регулюванні реформування органів прокуратури.

Висновки. Отже, аналіз нормативної основи діяльності органів прокуратури в Україні дає підстави стверджувати, що правова діяльність прокуратури регулюється нормами багатьох галузей права. Саме за їх допомогою стає можливим визначення правового статусу прокурорів і системи органів прокуратури в цілому, незалежність і деполітизація відомства, впорядкування кадрових питань, порядку звернення громадян, представництво органів прокуратури в адміністративних судах та інше.

Міжнародні стандарти діяльності органів прокуратури – це уніфіковані (стандартизовані) правила щодо того, як окремі держави повинні регламентувати організацію і діяльність органів прокуратури на національному рівні.

Виходячи з аналізу вказаних міжнародних документів, можна зробити висновок про те, що міжнародні акти є тим фундаментом, на якому базується реформування органів прокуратури. Положення міжнародних нормативних актів найбільше відповідають рівню розвитку сучасних демократичних та правових держав. А тому, в умовах реформування прокуратури України важливим є правильна імплементація норм цих актів у законодавство нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник / В.Т. Білоус, О.С. Захарова, В. С. Ковальський та ін.; відп. ред. В. Т. Маляренко. Київ: Юрінком Інтер, 2007.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С.Шемшученко (гол.редкол.) та ін. К.: Українська енциклопедія, 2003. Т. 5: П-С. 736 с.
3. Бринцев В. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади. Харків: Право, 2010. 464 с.
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про міжнародні договори: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Дата оновлення: 02.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
6. The Status and Role of Prosecutors A United Nations Office on Drugs and Crime and International Association of Prosecutors Guide URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-07304_ebook.pdf
7. International Association of Prosecutors URL: <https://www.iap-association.org/>
8. Стандарти професійної відповідальності, основні права та обов'язки прокурорів, прийняті 23 квітня 1999 року. *Вісник прокуратури України*. 2002. № 6. С. 122-131.
9. Про приєднання України до Статуту Ради Європи». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. N 38. Ст.287.
10. Козьяков І.М. Методологічні аспекти організації прокурорської діяльності на сучасному етапі. *Вісник прокуратури*. 2015. Вип. 7. С. 23–33.
11. Recommendation Rec(2000)19 THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTION IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM URL : <https://rm.coe.int/16804be55a>
12. Висновок № 3 (2008) Консультативної ради європейських прокурорів «Про роль прокуратури поза межами сфери кримінального права» URL : http://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=174101
13. The role of public prosecutors outside the criminal justice system Recommendation CM/Rec(2012)11 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2012 and explanatory memorandum URL : <https://rm.coe.int/16807096c5>
14. Висновок КРСП № 15 (2020): «Роль прокурорів у надзвичайних ситуаціях, особливо під час пандемії» URL : <https://rm.coe.int/crpe-opinion-no-15-2020-ua/1680aa2991>

REFERENCES:

1. Maliarenko, V.T. (Ed.), Bilous, V.T., Zakharova, O.S., Kovalskiy, V.S. (2007). Sud, pravookhoronni ta pravozakhysni orhany Ukrainy. [Court, law enforcement and human rights bodies of Ukraine]. 376. [in Ukrainian].
2. Shemshuchenko, Yu.S. (Ed.) (2003). Yurydychna entsyklopediia: v 6 t. [Legal encyclopedia: in 6 volumes]. (Vol.5). 736. [in Ukrainian].
3. Bryntsev, V. (2010). Standarty pravovoi derzhavy: vtilennia u natsionalnu model orhanizatsiinoho zabezpechennia sudovoi vlady. [Standards of the rule of law: implementation in the national model of organizational support of the judiciary]. 464. [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Pro mizhnarodni dohovory. (2004, June 29). [On international agreements]. *Zakon Ukrainy № 1906-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> [in Ukrainian].

6. The Status and Role of Prosecutors A United Nations Office on Drugs and Crime and International Association of Prosecutors Guide. (2014). Retrieved from: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-07304_ebook.pdf [in English].

7. International Association of Prosecutors. Retrieved from: <https://www.iap-association.org/> [in English].

8. Standarty profesiinoi vidpovidalnosti, osnovni prava ta oboviazky prokuroriv. (1999, April 23). [Standards of professional responsibility, basic rights and duties of prosecutors]. *Visnyk prokuratury Ukrainy*. № 6.122-131. [in Ukrainian].

9. Pro pryednannia Ukrainy do Statutu Rady Yevropy. (1995). [On the accession of Ukraine to the Charter of the Council of Europe]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. №38. 287. [in Ukrainian].

10. Koziakov, I.M. (2015). Metodolohichni aspekty orhanizatsii prokurorskoj diialnosti na suchasnomu etapi. [Methodological aspects of the organization of prosecutorial activity at the current stage]. *Visnyk prokuratury*. Vyp. 7. 23–33. [in Ukrainian].

11. Recommendation Rec(2000)19 THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTION IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16804be55a> [in English].

12. Vysnovok № 3 Konsultatyvnoi rady yevropeiskykh prokuroriv «Pro rol prokuratury poza mezhamy sfery kryminalnoho prava». (2008). [Conclusion No. 3 of the Advisory Council of European Prosecutors "On the role of the prosecutors office outside the scope of criminal law"]. Retrieved from: http://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=174101 [in Ukrainian].

13. The role of public prosecutors outside the criminal justice system Recommendation CM/Rec(2012)11. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16807096c5> [in English].

14. Vysnovok KRIeP № 15 (2020): «Rol prokuroriv u nadzvychainykh sytuatsiiakh, osoblyvo pid chas pandemii». [The role of prosecutors in emergency situations, especially during a pandemic]. Retrieved from: <https://rm.coe.int/ccpe-opinion-no-15-2020-ua/1680aa2991> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 343.2

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-152-158

Шміло Назар Володимирович,

аспірант Західноукраїнського національного університету,

smilonazar@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-4639-6526

ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ»

Дана стаття присвячена дослідженню проблематики визначення та тлумачення дефініції «працівник правоохоронного органу». Встановлено, що чинне законодавство України не містить вичерпного переліку органів, які слід вважати правоохоронними, тож, у зв'язку з цим, невизначеним залишається і саме поняття працівника правоохоронного органу. Таким чином констатовано проблему відсутності чіткого нормативного визначення поняття «працівника правоохоронного органу». Для формулювання відповіді на питання визначення поняття працівників правоохоронного органу та правоохоронного органу цілому, пропонуємо дослідити підходи щодо розуміння цих понять на підставі аргументованих наукових поглядів. Зроблено висновок, що працівники правоохоронних органів не мають в своєму змісті походження адміністративно-правового чи кримінально-правового характеру. Вони є похідними від норм законодавства, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів, тож походять від кола органів, які належить відносити до правоохоронних. У дослідженні наведено критерії, за якими той чи інший орган раціонально відносити до правоохоронного. Законодавство України передбачає змішаний (одночасно переліковий і функціональний) спосіб визначення таких органів. Варто відмітити, що наведений перелік правоохоронних органів не є вичерпним, тому він може доповнюватися й іншими правоохоронними органами керуючись функціональним критерієм розподілу. Опосередковано досліджено місце органів прокуратури через призму приналежності до правоохоронного органу. Проаналізувавши основні погляди на місце прокуратури в системі органів влади, необхідно сказати, що дійсно чинне законодавство України все більше схиляється до віднесення органів прокуратури до судової гілки влади. Проте, чи є така ситуація виправданою, покаже час. Єдине, що необхідно сказати, це те, що органи прокуратури уже не варто однозначно відносити до правоохоронних органів, а з приміткою про вказівку на приналежність до системи правосуддя. Проведено порівняльний аналіз між поняттями «правоохоронні органи» та «органи охорони правопорядку».

Ключові слова: правоохоронний орган, правоохоронець, працівник правоохоронних органу, поліція, прокуратура.

Shmilo N. PROBLEMS OF INTERPRETING THE CONCEPT OF "LAW ENFORCEMENT OFFICER"

This article is devoted to the study of the problems of definition and interpretation of the definition "employee of a law enforcement agency". It has been established that the current legislation of Ukraine does not contain an exhaustive list of bodies

Випуск 16. 2024

© Н.В.Шміло, 2024